

BOEKBESPREKING.

Concordantie op de Bijbel in de Nieuwe Vertaling van het NBG.,
J. H. Kok N. V., Kampen. In afleverings van 48 bls. elk teen
Fl. 3.75 (=ongeveer 75c) per aflevering. Afleverings 1 - 7.

'n Konkordansie is altyd 'n geskrif waarvan die waarde nie maklik oorskakel kan word nie. Daarby is dit 'n boekwerk wat altyd die respek en dank van die gebruiker verdien. Immers 'n konkordansie is die resultaat van sorgvuldige en noukeurige werk wat baie ure in beslag neem, en hoe vollediger so 'n konkordansie is, des te sekerder is dit dat die samestellers baie ure werk daaraan bestee het.

Die uitgewersmaatskappy J. T. Kok N.V., het nou die uitgawe van 'n konkordansie aangepak wat afgestem is op die Nederlandse Bybel in die nuwe vertaling van die Nederlandse Bybelgenootskap. Assonanig moet dit ook dien ter vervanging van Trommius wat op die ouer Statenvertaling afgestem is. Hierdie nuwe konkordansie wat in 27 afleverings gaan verskyn met ongeveer 48 bls. per aflevering, is nog net ten opsigte van die **Ou Testament.**

By die deurblaai van die verskillende afleverings is dit duidelik dat hierdie konkordansie streef na volledigheid en dat 'n baie hoë peil van werk gehandhaaf word. Dit is byvoorbeeld duidelik dat hierdie konkordansie, wanneer dit eenmaal voltooi is, 'n uiters belangrike hulp sal wees by die lees en bestudering van die Nederlandse Bybel in sy nuwe vertaling.

A. D. Pont.

Augustinus, Kardinaal Bea en Dr. W. A. Visser 't Hooft, Vrede tussen Christenen, Boekencentrum N.V., Den Haag 1967. 188 blz. Prys nie vermeld nie.

Hierdie boekie wat 'n vertaling deur G. J. Borghart is van die oorspronklike Duitse uitgawe **Friede Zwischen Christen** wat in 1966 in Basel verskyn het, word versier deur 'n Nederlandse **Woord Vooraf** van prof. A. J. Bronkhorst en 'n **Ter Inleiding** van die r.k. biskop J. G. M. Willebrands. Die aanleiding vir die verskyning van hierdie boek is die feit dat die „Vredesprys van die Duitse Boekhandel“ in 1966 toegeken is aan Dr. Visser 't Hooft, sekretaris-generaal van die WCC en Kardinaal Bea, voorsitter van die pouslike Sekretariaat ter bevordering van die eenheid van

Christene, vir die werk wat elkeen in sy eie kader gedoen het om die kontak tussen christene, vernaamlik dan seker die WCC en die roomse kerk, te bewerkstellig en uit te bou. Die boekie self bevat dan 'n sewetal stukke van Bea en 'n viertal stukke van Visser 't Hooft. Uit hierdie geskifte kan dan vasgestel word hoe die kontak tussen die WCC en die r.k. kerk tot stand gekom het. 'n Kort biografiese skets van die twee figure sluit die werkie af.

Die boek bevat heelwat interessante materiaal oor die WCC en sy taak in die wêreld soos die Sekretaris-generaal tot 1966 dit gesien het. Interessant is byvoorbeeld die uittreksel uit die verslag van die Sentrale Komitee van die WCC van 1960 waar uitdruklik gestel word: „Nu hebben wij het overvloedig bekend gemaakt dat **volkomen eenheid** het doel van die Wereldraad is en zijn moet . . . ” (blz. 116) — my kursivering. Sinds 1960 is hier in ons land herhaaldelik en met klem verklaar dat die WCC nie daarna streef en nooit daarna sal strewen om alle kerke ter wêreld in één groot kerklike organisasie te omvat nie. Of die WCC het hierdie standpunt van Visser 't Hooft nooit werklik onderskryf nie of ons het hier andermaal te make met dié irriterende gewoonte van die WCC om op verskillende punte verskillende beginseluitsprake beskikbaar te hê sodat daar nooit werklik helderheid kan wees oor wat die WCC is en wat hy wil hê nie. In hierdie verband het Henderson buitendien gestel dat die „ekumeniese taal” geskep is om te verberg en nie te verduidelik nie!

In die verskillende stukke van die hand van Visser 't Hooft is dit interessant hoe hy, met die loop van jare, al meer en meer die vraag na die **waarheid** wat die kerk in die wêreld geroep is om te bely binne die kader van die WCC, laat rus en al die aandag vestig op die samewerking op maatskaplike gebied. Dit word dan geregverdig met die beroep op die tweede groot gebod. Maar die tweede groot gebod kan alleen sinvol in die lewe van die kerk en die christen na vore kom as die gehoorsaamheid ten opsigte van die eerste groot gebod, wat nie verniet in rangorde éérste geplaas is nie, nagekom is. Vandaar dan ook die heel merkwaardige stelling (blz. 184): „De christen die het als zijn plicht beschouwd om die rassendiscriminatie vanuit het evangelie te bestrijden, kan met humanisten, moslims, boeddhisten, en zelfs met communisten zamenwerken, die, zijn het ook vanuit een ander standpunt, hetzelfde doel najagen.” Hierdie soort pragmatisme wat die werk van die WCC kenmerk, laat duidelik sien hoe die Sekretaris-generaal saamgegaan het met die stroming wat die WCC omskep het van 'n Raad van kerke na 'n wêreldomspannende instituut vir die bestryding van maatskaplike situasies wat liberaliste irriteer, die geheel getooi met 'n taamlieke dun christelike kleedjie.

Want so word verklaar (blz. 184) „een gemeenschappelijk grondslag van lering is helemaal niet nodig . . .” Inderdaad. As dié daar sou moet wees, dan is die hele Babeltoring van die WCC onmoontlik. Merkwaardig hoe duidelik die besware van Henderson, **Power without Glory**, dat die WCC en die ekumeniese strewes ’n kwalik-bedeekte kerklik-religieuse magsstrewes is, deur hierdie geskrifte bevestig word.

Wat ook in hierdie stukke opvallend is, is die omsigtigheid en vriendelikheid waarmee die kommunisme bejeën word (blz. 181, 185 e.a.), maar die „christelike naasteliefde” van die sekretaris-generaal droog skynbaar taamlik vinnig op as daar ’n halwe kans is om weer ’n populêre klap na Suid-Afrika en die Afrikaanse kerke uit te deel. Merkwaardig hoe die „co-existentie” en die „dialoog” en die „verdraagzaamheid” as hoë eise in die WCC gestel word wanneer daar ’n houding ten opsigte van politiek- en kerklik linkse gedagtestrominge en magte ’n houding ingeneem moet word. Sou dit saamhang met die feit dat Visser ’t Hooft van huis uit remonstrant is en daarom nie die calvinistiese teologie aanvaar nie?

Die stukke van Visser ’t Hooft wat hierin opgeneem is, is interessant vir diegene wat hulle besig hou met die vraag hoe die Heilige Skrif in ons dae vanuit sosialistiese voorveronderstellings gelees en verstaan word.

Kardinaal Bea se bydraes tot hierdie boek (blz. 31 - 112) is ook van besondere waarde omdat dit die aksentverskuiwing binne die papale kerk enigermate belig. Dit word miskien die beste getipeer deur die feit dat die protestant van vandag vir die papale kerk nie meer primêr ’n ketter is wat so gou as moontlik met vuur, swaard of water van die aardbodem verwyder moet word nie, maar nou gesien word as ’n „afgeskeie broeder”. Terloops mag miskien maar net vermeld word dat in ons land dié opvatting ten opsigte van die Afrikaanse kerke nog nie deel vorm van die gewone roomse priester se toerusting nie. In ieder geval, vir die Afrikaanse protestant bly die interessante vraag natuurlik nog altyd staan of afgeskeidenheid van die papale kerk nie juis die hoogste lojaliteit teenoor die Heer van die kerk beteken nie.

Bea se bydrae wat hoofsaaklik draai om die Tweede Vatikaanse Konsilie se uitsprake oor die ekumene is lesenswaardig en belangwekkend omdat mens daaruit ook kan leer hoe die sorgvuldige lees van en luister na die Woord van God juis in die papale kerk opinie-verskuiwings teweegbring het.

Alles bymekaar geneem, is hierdie uitgawe ’n besonder interessante en lesenswaardige boek.

A. D. Pont.

Communisme. Spesiaal nummer van **Wending**, die **Maandblad voor Evangelie en Cultuur**, November 1968. Boekencentrum N.V., Den Haag 1968. Ongeveer 170 blz. Prys fl. 4.90 (= ongeveer 90c).

In hierdie spesiale uitgawe van die liberaal-georiënteerde maandblad **Wending** word in 23 artikels oor die kommunisme gehandel. Hier word gestel dat die kommunisme nie meer 'n enkelvoudige stroming is nie, maar baie fasette vertoon. Terselfdertyd word die groot waarheid ook genoem dat die kommunistiese denke al baie ver in die Westerse denkpatrone ingedring het. By die deurlees van die boek is die indruk gevestig dat alleen diegene wat reeds in hulle denke deur die kommunisme beïnvloed is, hier die geleentheid gegee is om 'n bydrae te maak. Die gevolg is dat daar 'n aura van rosegeur en maneskyn om hierdie uitgawe oor „communisme” hang.

Interessant is die feit dat Bertold Brecht, dramaturg; Ernst Bloch, filosoof; Jean-Paul Sartre, filosoof; Hellmut Gollwitzer, sosialistiese teoloog; Camillo Torres, ex-priester en kommunistiese guerilla-vegter; en Kolakowski, 'n poolse filosoof die personalia van die sosialistiese en marxistiese wêreld is van wie hier kort en waarderende pentekeninge verskyn. Hulle word voorgestel as nobele denkers, eerbiedwaardige en navolgenswaardige figure. Dit mag so wees. Deur na hierdie manne te verwys met die suggestie dat hulle enigsins verteenwoordigend is van die ideologie onder bespreking, is misleidend. 'n Mens skryf nie 'n dissertasie oor die haai deur 'n loflied op die goudvis te produseer nie. Die personalia van die kommunisme wat aan die sisteem en die ideologie sy **werklikheid** gee is die massa-moordenaars Lenin, Stalin, Castro en Mao-Tse-Tung wat deur riviere van bloed, deur onmenslike onderdrukking en terreur, deur slawekampe en die siniese uitroeiing van alle teëstand die ideologie van die Marxisme gebruik het om persoonlike mag te bekom. Die opmerking van H. van den Enden (blz. 562) dat die gerealiseerde vooruitgang in die kommunistiese lande opgeweeg moet word teen die prys van onmenslikheid wat daarvoor betaal moes word, dui op die mensonterende sinisme wat ten grondslag lê van hierdie ideologie. Daarom is dit ook duidelik dat dit in hierdie boekie nie gaan om die **werklike kommunisme**, soos hy beoefen en gerealiseer word agter die Yster- en Bamboesgordyn en op die idilliese eilandjie Kuba nie. Dit gaan hier om die versuikerde kommunisme soos dit in die Westerse wêreld voorgedra word deur 'n paar enkelinge wat sorgvuldig hulle oë vir die werklikheid van die kommunisme gesluit het. As daar verontwaardiging gewys moet word, geld dit die verbygegane nasionaal-sosialisme van Hitler-Duitsland, maar dan

word ook sorgvuldig vermy om by te sê dat Hitler se wandade nie eers 'n druppel aan die emmer bloed is wat die kommunistiese maghebbers van ons eeu al vergiet het nie. NAVO, die VSA, die Weste is in hierdie boekie die struikelblokke wat in die pad staan van die realisering van die waanbeeld van die kommunistiese utopie.

Besonder interessant is die opmerking van Van den Enden (blz. 558) ten opsigte van die her-interpretasie van Marx en Engels deur Lenin. Dit gaan naamlik om die leer van Marx dat die rewolusionêre basis van die kommunisme op die **proletariaat** gebou moet word. Van den Enden wys daarop dat hierdie gedagte omgekeer is en dat Lenin en sy medestanders gewerk het met „ . . . de idee van een revolucie door een party-dictatuur van boven af, in plaats van de marxistische idee van een revolucie vanuit de basis zelf”. Die hieropvolgende paragraaf is van wesenlike belang. Hier word dan gestel: „De verwerping van de mogelijkheid om langs democratische en parlementaire weg aan de macht te komen, het ongeloof in de waarschijnlijkheid van een spontane revolucie van onder uit en het voor het socialisme onrijpe karakter van het tsaristische Rusland beperkten objectief de mogelijkheden voor een revolucie tot de consequente en drastische actie van een elitegroep van intellectuelen, te organiseren in een sterkte partij van beroeps-revolutionairen”. Van den Enden bevestig hiermee die stelling van die Amerikaanse hoof van die FBI Hoover dat die kommunisme nie 'n spontane rewolusionêre beweging is nie en dit ook nooit was nie, maar steeds 'n sameswering van intellektueel hoog-geskoolede en roekelose misdadigers is wat ná die rewolusie hulleself opwerp as die sogenaamde verteenwoordigers van die werklike belange van die proletariaat sonder dat hulle self ooit aan die proletariaat behoort het (vgl. blz. 559). Dit verklaar waarom in ons land die kommunisme gelei is deur manne van die kaliber van Fischer en sy medestanders wat almal uit die hoër inkomste groepe gekom het. Die kommunisme was en is nie 'n massa-beweging nie, dit gebruik slegs die massas om aan bewind te kom en daarna word die massas gewelddadig onderdruk terwyl elke vorm van teenstand meedoënloos uitgeroei word. Daarom is die antwoord op die kommunisme ook nie in die eerste plek geleë in die beskikbaarstelling van sg. „beter lewensvoorwaardes” vir die massa nie, maar wel die uitwissing van die rewolusionêre intellektueles, sonder om die begrip „uitwissing” in die kommunistiese betekenis te verstaan. Daarom word die kommunistiese propaganda en werwing juis in die Weste gerig op die intellektueles, die universiteite, die massa-kommunikasie-media en die kerke, om 'n paar van die belangrikstes te noem.

In hierdie verband was dit ook interessant om die artikel van A. M. J. Kreykamp, **Het Anticommunisme van de kerken** te lees waarin hy aantoon hoe die kerke geleidelik al meer slap in die knie word in die stryd teen die kommunisme. Selfs die WCC het na 1961, wanneer die Russies-Ortodokse Kerk met al sy KGB-agente, sorgvuldig vermom as biskoppe, toetree tot dié liggaam, nooit meer 'n skewe woord laat val oor die kommunisme nie. Die veroordelings van die Westerse internasionale politiek, Viëtnam byvoorbeeld, het wêl sinds 1961 merkbaar toegeneem. Toevallig? Die konklusie waartoe Kreykamp geraak, is dat die anti-kommunisme in die kerke al meer en meer „een overwonnen standpunt“ is en dit word as 'n groot wins beskou.

Merkwaardig dat die huisgenote van die geloof wat in die ondergrondse kerk agter die Ystergordyn hulle dae in bloed en sweet en tranes deurbring **vanweë hulle geloof** so maklik-maklik „afgeskryf“ word. Of sou mens moet oordeel dat 'n man soos pastor Richard Wurmbrand sy ervarings uit sy duim gesuig het? Hoe dink mens in 'n **Maandblad voor Evangelie en Cultuur** genuanceerd oor die lot van mede-christene wat vanweë hulle geloof vervolgd word . . . of moet mens die kommunistiese owerhede se woord aanvaar dat daar **vir almal godsdiensvryheid** agter die Ystergordyn bestaan? Die vraag na die waarheid . . . wie is die draer van die waarheid, Richard Wurmbrand of die KGB-agente in die WCC? As die solidariteit met die vervolgdes wat christene is, agter die Ystergordyn plekmaak vir die dialoog met die vervolgers, as die kerk in die Weste méér belang het in die „co-existentie“ met die vervolgers as die hulpverlening deur die verskaffing van Bybels aan die vervolgte kerke agter die Ystergordyn, waar het ons uitgekom? Het die kerk in die Weste werklikwaar só tuis geraak in die wêreld, het die idioom van die sosialisme en die marxisme die denke van die christene in die Europese wêreld só vasgevang dat hulle **werklik** liever saam met die kommuniste opruk om „rassendiscriminatie“ in die VSA en elders te bestry, as om hulle vervolgte broeders agter die Ystergordyn te help met al die enorme hulp tot hulle beskikking? As die anti-kommunisme, die geestelike stryd en die harde werklike stryd teen die kommunisme 'n „overwonnen standpunt“ in die kerke van Europa is, dan wil dit my voorkom het die kerk in Europa baie naby aan **geestelike bankrotskap** uitgekom.

In een van sy bydraes skryf A. Th. van Leeuwen, in die kringe van die WCC 'n gesiene figuur, dat daar in die geskiedenis van die Christendom twee, groot lyne loop. Die een lyn is dié van die neo-platoniese religie en die Konstantynse tradisie wat van die Christendom 'n opium vir die volk gemaak het. Daar-

naas is daar die sogenaamde „oorspronklike lyn“ wat sou begin het met Christus se stryd teen die fariseïsme en die tempeldiens en deurloop na die rewolusionêre sektes soos Thomas Münzer en die marxisme van die 19e eeu! Dit is nou interessant. Karl Marx één van die kanonieke heiliges van die „moderne christendom“ . . . stel jou voor. Ek het lanklaas so ’n intens bedroewende belaglikheid gelees.

Mens kan in dieselfde trant natuurlik ook sê dat daar was altyd twee lyne in die geskiedenis van die Christendom. Dit word al duidelik in die kringe van die dissipels. Die een lyn is dié wat begin by die apostel Paulus waar dit gaan om die suiwere verkondiging van Jesus Christus, die gekruisigde en opgestane Heer, en die Koninkryk van God wat nie van hierdie wêreld is nie. Hierdie lyn loop deur die eeue en word gedra deur manne soos Augustinus, Calvyn, Luther, Kohlbrügge na ons tyd toe. Daarnaas is daar die ander lyn. Dié wat aansluit by Judas, waar dit gaan om geld-vir-die-armes maar eintlik om deur middel van dié geld-vir-die-armes geld te hê om mag mee te bereik. Dit is die lyn, die tradisie wat Jesus Christus verraai vir dertig silwerlinge, wat gedra word deur diégene in die geskiedenis van die kerk vir wie mag, aansien, geld baie belangrik is en wat die naam van Jesus Christus gebruik om daar uit te kom. Dié lyn word in die geskiedenis telkemale teruggevind en vind in ons dae sy suiwerste uitdrukking in ’n organisasie soos die WCC.

Tog is hierdie geskryfde uiters interessant en ek sou dit by almal wil aanbeveel. Dit om twee redes. Ek het lanklaas so ’n duidelike uiteensetting gelees van die defaïsme en geestelike bankrotskap, of sal mens dit noem die hensoppergees, van die westerse wêreld ten opsigte van die kommunisme. In die tweede plek is die boekie interessant omdat dit mens ’n goeie kykie gee hoe dink die Weste oor die kommunisme-van-die-tweede-vlak, die kommunistiese intellektueles in die Weste wat enigiets sal sê en doen behalwe om hulle te gaan vestig in die kommunistiese paradys agter die Ystergordyn. Hier het mens ’n mooi oorsig oor die vryblywende kommunisme, maar dié het nie veel te make met die werklike kommunisme nie. Daarom lees mens in hierdie boekie niks oor slawekampe in Siberië nie, of die mens-onterende optrede van die kommunistiese Noord-Viëtnameese troepe in hulle veroweringsveldtog van die Suide nie, of van die barbarisme van die „vryheidsvegters“ in Angola of Mosambiek nie. Dit gaan hier om „co-existentie“, „verdraagzaamheid“ en dialoog . . . met ’n ander kommunisme as die werklike.

A. D. PONT.

Dr. W. Aalders, *Theologie der Verontrusting*, J. N. Voorhoeve, Den Haag, 1968, 109 bladsye, prys nie vermeld nie.

Dit was werklik verkwikkend om hierdie boek te lees. Die skrywer laat 'n helder bybels-reformatoriese klank hoor. Die klank laat hy as 'n protes teen die versosialisering van evangelie en kerk of — soos hy dit self uitdruk — die verwêreldliking van Christus, hoor.

Die skrywer ken die sg. „nuwe teologie“ en die Social Gospel. Hy sien in dat hierdie „nuwighede“ die kerk tot iets anders maak as wat God daarmee bedoel het. „Het lijkt er vaak op, dat de kerk in Nederland bezig is een functie van de sameleving te worden“. Daarom protesteer hy teen die verlange „van een kerk die wereldser is dan de wereld“.

Hy bespreek drie sake nl. die gemeente, die Christen en die wêreld, en die prediking. Hy verwyf die kerk dat die kerk self deur sy geloofsonverskilligheid en „geflirt met de cultuur“ die „revolutionaire clan“ van die moderne teologie op en in die kerk met vernietigende gevolge losgelaat het.

Die skrywer wil egter nie elke gedagte aan vernuwing van kerk, aktuele belyde en prediking as prinsipiële boos verwerp nie. Hy pleit ook vir 'n ingrypende teologiese her-oriëntasie wat egter gewortel is in die evangelie van versoening deur die kruis van Jesus Christus sodat „al die hijgende inspanning en kramp van een verwereldlijkt christelijk activisme als irrelevant ter zijde geschoven wordt . . . “

Dit gaan in die grond van die saak daarom dat dr. Aalders intree vir die behoud van die regte bybelse, soteriologiese prediking van Jesus Christus as Verlosser uit sonde teenoor die moderne Jesus die sosiale hervormer.

Hierdie skrywer praat 'n taal wat hier in Suid-Afrika seker beter verstaan en hoër aangeslaan sal word as wat in Europa tans moontlik is. Daarom beskou ons die boek as 'n noodsaaklike aankoop en die moeite werd om noukeurig te bestudeer.

Mag die boek 'n baie wye leserskring, nie net onder die predikante nie, maar ook onder die lidmate vind.

J. I. DE WET.

Kirche und Gesellschaft, Polis 29, Evangelische Zeitbuchreihe, herausgegeben von Max Geiger, Heinrich Ott, Lukas Vischer, 70 bladsye, prys nie vermeld nie.

Hierdie geskryfde wat artikels van A. Lavanchy, A. Rich, H.

Rieben en W. A. Visser't Hooft bevat, is eintlik 'n nabetrugting van die eukumeniese wêreldkonferensie oor „kerk en gemeenskap“ wat in 1966 in Geneve plaasgevind het. Na afloop van hierdie wêreldkonferensie wat dikwels „ . . . Mehr Versammlungen der UNO als Zusammenkünften von Kirchenvätern glichen“, het die afgevaardigdes van die ledekerke van die „Evangelischer Kirchenbund“ van Switserland besluit dat hierdie wêreldkonferensie opgevolg moet word deur 'n byeenkoms van afgevaardigdes van die Kirchenbund. Hierdie byeenkoms het op 24 November 1966 in Bern plaasgevind. Die vier artikels in hierdie boekie is die toesprake wat op die byeenkoms gehou is.

Eintlik bring die geskrif niks nuuts nie. Dit dis maar net weer die reeds oorbekende gedagtege en holruggeryde slagspreuke waarvoor die Wêreldraad-teoloë bekend is, op. Kort opgesom kom dit alles hierop neer :

- (a) Die kerk moet 'n aanvallende kerk word vanuit 2 bronne naamlik die
 - (i) Godswoord en
 - (ii) die kerk se eie saaklike kompetensie.

Om so 'n kerk te word moet die kerk ophou om predikantekerk te wees — dit is in elk geval uitgedien — en 'n leke-kerk word, want as die kerk werklik kerk in die gemeenskap wil wees, dan moet die leke vir die kerk sê wat die kerk moet doen.

- (b) Volgens hierdie leke-voorskrif sal dit dan nie die kerk se taak wees om ongelowiges te kersten nie, maar wel om die Woord vlees te maak, dit wil sê te sekulariseer, te verwêreldlik. Dit kan gebeur deur middel van 'n rewolusionêre herstrukturering van die maatskaplike orde. In hierdie nuwe orde moet die „christelike broederlikheid“ wat sy hoogste vervulling in integrasie vind, nie as 'n persoon-etiese maar as 'n sosiaal-etiese krag alleenheerskappy voer.

Of daar baie mense in Suid-Afrika is, wat graag weer hierdie gedagtes sal wil verneem en ondersoek en moontlik heroorweeg, word sterk betwyfel.

J. I. DE WET.

De Tussenmuur Weggebroken, Herderlijke Brief van de generale synode van de Nederlandse Hervormde Kerk over de prediking van de Verzoening, Boekencentrum, 5 Gravenhage 1967,

Die herderlike brief is, soos in die subtitel aangedui word, 'n boodskap in sake die versoening. Dat die here predikante en dies meer wat meegewerk het aan die opstel van die brief 'n grondige studie van die versoening gemaak het, lei geen twyfel nie. Daar is dan ook 'n skat van bybelse en leerstellige kennis in hierdie publikasie saamgebring. In hierdie opsig is die geskrif 'n kosbare dokument en die moeite werd om te lees en te besit.

In die laaste hoofstuk wat dieselfde opskrif as die hele herderlike brief dra, word dan gehandel oor Ef. 2:14. Daarin gaan dit oor die tussenmuur van skeiding wat weggebreek is. Wat presies die strekking van hierdie hoofstuk is, is nie volkome duidelik nie. Dit wil voorkom asof die ongeskrewe implikasie is dat die versoening die wêreld een groot, grenslose broederskap gemaak het. Indien dit die bedoeling sou wees, sou dit erg jammer wees, want dan sou dit 'n andersins hoogstaande en goeie werk vir my minder waardevol maak.

Alle predikante behoort egter die stuk te lees.

J. I. DE WET.

F. J. Pop, Zo is God bij de Mensen, Boekencentrum, S'Gravenhage 1967. Sagte band, prys nie vermeld nie.

Die boekie het verskyn as no. 28 in die reeks Praktisch Theologische Handboekjes.

Die skrywer het sedert 1965 die besondere opdrag om die evangelisasie-vraagstuk te bestudeer. Die geskrif bevat klaarblyklik die insig wat die outeur deur sy studie verwerf het en ten beste probeer weergee. In die lig van sy eie oortuiging dat die mense nie meer bereid is om na die blote evangelie sonder dat daar iets „nieuws“ aan toegevoeg word te luister nie, wil hy blykbaar in die wyse waarop hy die apostolaat behandel ook so iets „nieuws“ na vore bring. O.i. slaag hy daarin.

Die apostolaat word op verskillende maniere en van verskillende kante belig: Apostolaat in die Bybel; apostolaat deur prediking; apostolaat deur gesprek; apostolaat deur diensbetoon; apostolaat deur tekens; apostolaat deur werwing; apostolaat deur sosiale en politieke aksie; apostolaat deur presensie, deur partisipasie en identifikasie en deur kerkwees. Hierdie hele bespreking van die apostolaat staan o.i. in die teken van bepaalde uitgangspunte en oortuigings van die outeur. Die volgende lyk vir ons die belangrikste :

- (1) Die skrywer meen dat die westerse wêreld die gesproke woord te eensydig intellektueel of liever rasioneel sien. Bybels, so betoog hy, is die woord 'n geestelike en kreatiewe mag wat sigbare en indien moontlik ook meetbare resultate moet oplewer (bls. 22). So moet apostolaat daartoe lei dat die ganse lewe gekersten word deur die daarstelling van 'n beter politieke en sosiale orde. In I Kor. 12:26 sien hy dan die grondplan van sy nuwe wêreld wat die resultaat van die kerstening van die lewe is: „Ik vraag m.a.w. om een nuwe goedgecontroleerde wereldmacht en daarby behorende machtsapparaat“. Hierdie Utopia moet dan as meer christelik as die bestaande bedeling van volke en lande resultaat van die kerstening wees (bls. 106).
- (2) Sy mensbeskouing is die van die nuwe wêreld. (Hyself ontken egter dat hy 'n optimistiese antropologie daarop nahou, bls. 106). Die begrippe mondig, revolusionêr, gelykberegig, en dies meer speel 'n baie beslissende rol in sy pleidooi vir 'n nuwe, dinamiese kersteningsaksie. Vgl. bv. bls. 98.
- (3) Die kerk moet deur sy lewe in die wêreld eintlik sy boodskap demonstreer (en miskien selfs garandeer?)

Vir voor- en teenstander van die skrywer se sienswyse bied die geskrif in elk geval soveel om ernstig oor na te dink dat dit in elk geval die moeite sal loon om kennis te neem van die publikasie.

J. I. DE WET.

Postille 1968 — 1969, Boekencentrum, 's-Gravenhage.

Hierdie **Postille** is die 20ste in die bekende reeks, wat by ons lesers geen bekendstelling nodig het nie, omdat ons dit reeds soveel jare ken.

Ten spyte van die bekendheid van die reeks, wil ek tog weer 'n paar dinge onder die aandag van ons lesers, veral ons predikante bring:

In die **Postille** wat ek hier aankondig, is die inleidende gedeelte deur dr. H. M. Kuitert geskrywe oor „De Taal der Prediking“. Dit is 'n goeie stuk wat met vrug deur ons so goed as die Hollandse predikant gelees kan word. As 'n mens die jare se **Postilles** nalaan, vorm hierdie inleidende stukke baie interessante leesstof met die oog op die praktiese teologie, meer spesifiek die prediking,

omdat elke jaar oor 'n ander aktuele aspek gehandel word. — Veral die eksegetiese gedeeltes is vir ons baie werd. Al sou ons in ons situasie ons preke anders opbou as wat aangewys word, is die fondament van alle prediking die eksegeese en in hierdie opsig lewer die **Postilles** baie goeie diens. — Elke prediker soek dikwels na 'n teks. Persoonlik het ek die meeste moeite met die sogenaamde besondere dienste soos Ou- en Nuwejaar, bevestiging van ampsdraers en so meer. 'n Mens verval so maklik in herhaling by sulke geleenthede. Wanneer ek so op soek na 'n teks gaan, lewer die **Postilles** uitstekende diens.

PROF. P.S. DREYER.